JÄMSTÄLLDHETS MYNDIGHETEN

2026-11-09
Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: 2026/00274

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer U2026/01497

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET NY SPECIALLÄRARUTBILDNING (SOU 2026:50)

Sammanfattning

Myndigheten tillstyrker utredningens förslag. En renodlad speciallärarexamen skapar en tydligare roll och är mer anpassad till de specialpedagogiska behov som finns i skolan. Den förändrade specialiseringen utifrån stadier och inte från specifika stödbehov som föreslås i utredningen är logisk, men Jämställdhetsmyndigheten vill påpeka att det bör uppmärksammas hur denna specialisering påverkar tillgången till en fördjupad kompetens inom specifika funktionsområden och funktionsnedsättningar.

Jämställdhetsmyndigheten vill föra fram följande synpunkter på utredningens betänkande:

- Den föreslagna reformen kan leda till en jämnare könsfördelning bland speciallärarna. Det är dock viktigt att även beakta andra viktiga faktorer såsom arbetsmiljö och arbetsvillkor, för att säkerställa att reformen leder till önskvärda effekter på könsfördelningen.
- Jämställdhetsmyndigheten ser positivt på att reformen även syftar till att stärka den specialpedagogiska kompetensen kopplat till unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) och elever med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF), vilket ska leda till att dessa elevers behov tillvaratas i större utsträckning. Eftersom dessa grupper består av en större andel pojkar än flickor kan reformen leda till att pojkars studievillkor förbättras. Här är det dock viktigt att vara medveten om att det kan finnas mörkertal och underdiagnostisering av flickor med NPF.
- Det är också viktigt att även lyfta fram behovet av att följa upp och utvärdera reformen för att säkerställa att effekterna blir de avsedda, särskilt om reformen förväntas leda till förändrad könsfördelning bland speciallärarna.

JÄMSTÄLLDHETS MYNDIGHETEN

Synpunkter enligt utredningens disposition

Avsnitt 9.3 Konsekvenser för sökande, studerande och yrkesverksamma

En ny speciallärarexamen kan leda till att könsfördelningen bland speciallärare blir mer jämn och att det är positivt om fler män utbildar sig till och arbetar som speciallärare, eftersom detta skapar en bredare rekryteringsbas till speciallärararyrket. Här är det dock viktigt att framhålla att denna reform troligtvis har begränsade effekter på könsfördelningen. En breddad rekryteringsbas (att det är fler män som kan ha behörighet att söka till speciallärarutbildningen) innebär inte nödvändigtvis att fler män söker speciallärarutbildningen. Jämställdhetsmyndighetens analyser av rekryteringen till välfärden och den könsuppdelade arbetsmarknaden pekar på att anställningsvillkor och arbetsmiljö är viktiga faktorer bakom om män väljer välfärdsyrken eller inte.[1] Om arbetsförhållanden och löner för speciallärare inte upplevs som tillräckligt attraktiva, så kommer den föreslagna reformen troligen inte att medföra någon större förändring av könsfördelningen.

Det är därför viktigt att den föreslagna reformen också åtföljs av åtgärder för att säkerställa goda arbetsvillkor för de nya speciallärarna. Möjligheterna till att bredda rekryteringen till speciallärararyrket och säkerställa det långsiktiga kompetensbehovet handlar sålunda inte enbart om utbildningens utformning, utan även om att säkerställa ekonomisk jämställdhet mellan mans- och kvinnodominerade yrken.

Det är också viktigt att även lyfta fram behovet av att följa upp och utvärdera reformen för att säkerställa att effekterna blir de avsedda, särskilt om reformen förväntas leda till förändrad könsfördelning av de som går utbildningen och i förlängningen de som arbetar som speciallärare.

Avsnitt 7.2.5 En specialisering för de skolformer som förbereder för vidare studier och arbete

Reformen syftar även till att stärka den specialpedagogiska kompetensen kopplat till UVAS och elever med NPF, vilket ska leda till att dessa elevers behov tillvaratas i större utsträckning. Eftersom pojkar utgör en större andel av dessa elevgrupper, så kan reformen leda till att stärka pojkars förutsättningar i skolan. Här är det dock viktigt att komma ihåg att det finns ett mörkertal, i och med att flickor i högre grad är underdiagnostiserade när det gäller NPF samt att flickor i högre grad än pojkar upplever att de inte får det stöd/hjälp de behöver. Dessutom visar de senaste årens utveckling att flickors studieresultat har försämrats. Detta behöver beaktas i utformningen av en ny speciallärarutbildning, så att både pojkar och flickor får goda förutsättningar att klara skolarbetet samt att speciallärarna kan bidra till en mer jämställd utbildning.

[1] Se Jämställdhetsmyndigheten, Jämställdheten i Sverige - Lägesbild över de jämställdhetspolitiska målen, Rapport 2026:17 samt Så ska fler välja jobb i välfärden – Förslag för att motverka könsbundna studie- och yrkesval, Rapport 2023:11

Det är i det här sammanhanget också viktigt att lyfta fram att speciallärarna inte bara behöver ha möjlighet att stödja de elever som har diagnoser utan också kunna vara en resurs som stöttar lärare i att upptäcka elever med särskilda behov. Detta är viktigt med hänsyn till att det finns ett mörkertal avseende underdiagnostisering, framför allt för flickor. För att detta ska fungera behöver speciallärarna ha goda arbetsvillkor för att utgöra den resurs som är nödvändig för att skapa goda förutsättningar för alla elever, både flickor och pojkar.

För Jämställdhetsmyndigheten

Laura Hartman
Avdelningschef

Peter Vikström
Senior rådgivare

I ärendets slutliga handläggning har utredarna Boel Kristiansson och Malin Svensson deltagit.